

VA NAČLJSKA
ARMADA VRŽE-
NA NA KRETO
angleške bojne la-
dje potopljene
MŠKA OPORIŠČA
OMBARDIRANA
23. maja.—Na tisoče
padalcev se je spustilo
na Kreto, grški otok, do-
se druge čete pripeljale
na ladjah. Slednje so
arča krogel, ki so jih bru-
rotletalski topovi.
ni so okupirali dve strate-
točki na otoku in dobili
polo v zraku. Uradno poro-
čilo, da so angleške bojne
potopile vse nemške voja-
transporte. Anglija je po-
svoja bojna letala iz ope-
Candia, največje mesto na
je v nemških rokah. An-
in grške čete še kontrolir-
vojaško letališče v bližini
mesta.
22. maja.—Vrhovno po-
je sinoči objavilo uradni-
nike, ki pravi, da je nem-
ska sila izvajala zmanj-
katki z angleškimi bojnimi
Bomb, katere je vrgla,
opile štiri angleške križar-
ve rušilcev, ena bojna la-
dva rušilca pa so bili po-
vani.
Francija, 22. maja.—
militaristična oprema
v Irak preko Turčije po-
polih, ki so jih prejeli tukaj-
diplomatski krogi iz zanes-
virov. Opremo vozijo vla-
ne železnice. Vest iz Is-
pravi, da je bil potniški
na železnicah suspendi-
ge v Vichy dospela infor-
se glase, da so enote nem-
borbene sile zasedle strate-
gijske pozicije v Iraku ob že-
ki spaja to državo s Tur-
Tako potem so Nemci za-
da bodo razdeljali progo
od Bagdada, če ne bo
dovolila prevoza bojnega
tala po svojih železnicah.
vlada se je ustrašila grož-
se podala.
ko poslatništvo v Vichyju
kalo poročila, da je Turčija
devalvala teritorialne konce-
Francije, dočim francoski
trdijo, da vest, da so čete
druhin Francozov" udre v
iz angleških oporišč, še ni
strjena. Vest se je glasila,
francoski regiment v Siri-
teritorial in se pridružil De-
vi oboženi sili, ki se bo-
strani angleških armad
Nemcem in Italijanom.
Egipt, 22. maja.—Po-
poročila o angleških u-
v vojnih operacijah v Ira-
na drugih afriških frontah.
ke čete so konsolidirale
pozicije pri Fallaujah, ob-
vrat in zapadno od Bag-
glavnega mesta, kjer so za-
vojaška letališča.
22. maja.—Angleški
so včeraj bombardirali
pomorsko bazo pri Heli-
na, se glasi poročilo letal-
ministra. Napad je bil
in bombe, ki so jih letal-
so zanele mnogo požar-
povzročile veliko škodo.
Clement Attlee, član
Shilove vlade, je dejal v
meritu, da Anglija ni stavi-
natega Nemčiji glede usta-
nočnih letalskih napadov.
je zavzela stališče, da za-
dogovor z Nemčijo ni mo-
Attlee je odgovarjal labo-
R. Sorensonu, ki je de-
je apel naslovljeno Nemčiji
komunističnih oseb.
kategorni odbor delavske
je objavil spomenico z
na onih, ki se navdušujejo
natega kompromisnega mi-
kategoriji. Ta naglasna me-
da, kompromis z agresor-

Ameriška vlada svari Indokino

Tokijska vlada povečuje pakt s sovjeti

Tokio, 22. maja. — Tukajšnji časopisi poročajo, da je Amerika naslovila ostro svarilo Indokini, naj ne sledi vodstvu Petainove vlade, ki se je izrekla za poglavitve kooperacije z Nemčijo. Svarilo vsebuje tudi pretjno, da bo Amerika nastopila proti Indokini, če bo kooperirala z osiščem.

List Jomiuri je objavil poročilo iz Hanoja, Indokina, da svarilo izraža tudi nezadovoljstvo s politiko francoske vlade in obdobje zbliznanja med Indokino in Japonsko. Amerika gleda na kooperacijo med Indokino in Japonsko z zaskrbljenostjo, ker je položaj Indokine na Pacifiku važen iz političnih, ekonomskih in strateških razlogov. Poročilo napoveduje, da bo Indokina ignorirala ameriško svarilo.

Drugi tokijski listi so objavili poročila svojih dopisnikov v Washingtonu, v katerih je rečeno, da jo je predsednik Roosevelt zavozil s svojo politiko neomejene pomoči Veliki Britaniji. On se zaveda nevarnosti, ki preti Združenim državam, če bodo ameriške bojne ladje spremljale parnike, ki vozijo orožje in bojni material v angleške luke. Sovražnosti se lahko raztegnejo na Pacifik in Amerika bo imela proti sebi Japonsko, Francijo, Rusijo, Španijo in Turčijo.

Zunanji minister Josuka Matsuoka in sovjetski poslanik Konstantin Smetanin sta izmenjala note glede ratifikacije pred nekaj tedni sklenjenega nevtralnostnega pakta. S tem v zvezi so se vršile ceremonije in Matsuoka je v svojem govoru dejal, da je pakt ogelni kamen prijateljskih odnosov med Japonsko in Rusijo in da je ustvaril pogoje za večjo kooperacijo s sovjeti, da se zagotovi mir v Vzhodni Aziji z raztegnitvijo duha in značilnosti pakta.

Časopisi poročajo, da bo Japonska poslala parnik, da vzame na svoj krov Japonce, ki bivajo v Iraku, Siriji in Perziji, v deželah, na katere se je raztegnil konflikt. Tokio pričakuje, da bosta Nemčija in Italija priznali Čingvejev režim v Nankingu, ki je pod japonsko dominacijo. Kdaj se bo to zgodilo, ni znano.

Komunisti podpirajo "mirovne" grupe

Aktivnosti Diesovega odseka kritizirane

Washington, D. C., 22. maja.—Dve ženski v službi Diesovega odseka, ki preiskuje neameriške aktivnosti, sta izjavili, da komunisti dominirajo več "mirovnih" grup. V teh grupah so aktivni tudi komunisti, ki imajo vladne službe.

Ženski sta bili Mary Spargo, bivša poročevalka washingtonskega lista Daily News, in Hazel Hoffman iz New Yorka. Obe sta povedali, da sta se kretali v komunističnih krogih, da sta uživali zaupanje teh krogov in dobili informacije, kako komunisti manipulirajo "mirovne" grupe. Obe sta trdili, da je organizacija "American Peace Mobilization" pod komunistično kontrolo. Člani te stalno piketirajo Belo hišo.

Narodna zveza za ustavne svoboščine je naznanila, da se bo pod njenim pokroviteljstvom vršila javna "obrnava" prihodnji torek pod imenom "Ljudstvo nasproti Diesovemu odseku." Umetnik Rockwell Kent je bil izbran za predsednika obrnave. Zveza je obdoločila ta odsek, da zlorablja svojo oblast, ustavne svoboščine in da z grožnjami in ustrahovanjem skuša zatreti svobodo izražanja.

STAVKA PRI HUDSON MOTOR CAR CO. KONČANA

Unija izvojevala zvišanje plače

MAGNATJE NAPA-DAJO LEWISA

Detroit, Mich., 22. maja. — Stavkarji pri Hudson Motor Car Co. so včeraj soglasno odglasovali za vrnitev na delo v smislu dogovora, sklenjenega med avtono unijo CIO in kompanijo, ki določa zvišanje plače za osem centov na uro. Kompanija je naznanila, da bo obrat danes obnovljen.

Stavka, v kateri je bilo zavojevanih 8500 delavcev, je izbruhnila zadnji četrtek. Unija je zahtevala zvišanje plače za petnajst centov na uro, kompanija pa je ponudila zvišanje za tri cente. Pravkar sklenjeni dogovor določa, da novi delavci prejema 60 centov na uro, po šestih mesecih pa se plača zviša na 75 centov. Unija se je obvezala, da ne bo zahtevala dodatnega zvišanja plač pred 20. majem prihodnjega leta, ako ne bodo cene življenjskim potrebščinam do takrat poskočile. Kompanija ima za deset milijonov dolarjev naročil od vlade.

New York, 22. maja. — Direktiva pogajanja med rudarsko unijo UMWA in operatorji iz južnih držav so se razbila. Konflikt je bil zdaj predložen v izravnavo federalnemu posredovalnemu odboru.

Pred naznanilom o pretrganju pogajanj, so operatorji v oglaših v časopisih napadli Johna L. Lewisa, predsednika rudarske unije. V teh je rečeno, "da bo Lewis postal diktator te dežele, če bo industrija mehkega premoga kapitulirala in podpisala pogodbo, ki določa zvišanje mezd in izboljšanje delovnih pogojev. Lewis hoče dobiti večjo oblast kot jo ima predsednik Roosevelt."

Magnatje apelirajo na državljane, naj zanesejo njihovo borbo pred kongres, predsednika Roosevelta, guvernerje in federalne avtoritete. Lewis jim ni osebno odgovoril, toda njegov predstavnik K. C. Adams je dejal, "da je apel operatorjev tarjanje in kvakanje fevdalne mentalite, ki hoče obdržati dominacijo nad vsem, kar je v njenih rokah."

San Francisco, Cal., 22. maja. — Okrog 800 članov unije ADF se je vrnilo na delo v tri ladje-delnice izmed enajstih, ki so morale ustaviti obrat zaradi stavke, katero so oklicale unije strojnikov ADF in CIO. Ti so reprezentirali vse stroke razen strojniške. Kako dolgo bodo ladjedelnice operirale brez strojnikov, je vprašanje. Nekateri, ki so predrl vrste piketov, so čez nekaj ur zapustili ladjedelnice in izjavili, da ni dela zanje. Na čelu grupe, ki se je vrnila na delo, se je postavil John Frey, načelnik departamenta kovinarskih unij ADF.

Stavkajoči strojniki so sinoči na masnem shodu zavrnili apel guvernerja Culberta L. Olsona, naj se vrnejo na delo, s 1702 proti 355 glasovom. Oni so šli v boj za zvišanje plače na \$1.15 na uro in dvojno plačo za čezurno delo. Operatorji ladjedelnice so jim ponudili \$1.12 na uro in plačo in pol za čezurno delo.

Knox zahteva preklíc neutralnostnega zakona

Washington, D. C., 22. maja. — Mornarični tajnik Frank Knox se je izrekel za preklíc neutralnostnega zakona, katerega je označil za veliko napako v razgovoru z reporterji. Dejaj, da on, kakor predsednik Roosevelt, zagovarja svobodo morja, toda neutralnostni zakon je pobijal, odkar je bil sprejet v kongresu.

Domače vesti

Smarina nesreča v rovu
Johnstown, Pa. — Dne 20. maja je bil pri delu v rovu v Rosedallu ubit Jos. Zakšek, star 48 let in rojen v Kalševcu pri Rajhenbergu na Spodnjem Stajerskem. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuška žena, sina in dve hčeri, v New Kensingtonu, Pa., brata, v starem kraju pa tri sestere. Bil je član društva 82 SNPJ.

Vesti iz Minnesote
Duluth, Minn. — Pred dnevi je pri delu električni tok ubil Geo. Dragoviča iz Aitkina. Star je bil 20 let in rojen v Minnesoti. Zapuška starše, tri brate in pet sester.

Oropan pri delu
Joliet. — Pred nekaj dnevi sta dva bandita napadla 28-letnega Edvarda Kučiniča, nameščena neke gasilinske postaje in sta mu vzela hlače ter \$54 v gotovini. — Dne 11. maja je tu umrla Barbara Govednik, ki zapuška štiri sinove in štiri hčere. Dalje je umrl Josip Rožič, bivši trgovec in gostilničar, star 64 let in doma od Ilirske Bistrice na Notranjskem.

Iz Južne Amerike
Buenos Aires, Arg. — Dne 22. aprila je tukaj naglo umrl Franc J. Slanič, star 35 let in rojen v Črnicah na Vipavskem.

Clevelandške vesti
Cleveland. — Dne 20. maja je v bolnišnici umrl Frank Mesnar, star 60 let in doma iz Sobanje vasi pri Hrudi. V Ameriki je bil 32 let in tu zapuška dva brata.

Čikalske novice
Chicago. — Poroke: Rudolf Minoi in Mildred Zorko (27-21), Albert C. Oswald in Florence Kriebel (38-25), Daniel Drueger in Ana M. Ružič (23-20), John Kováč in Lillian Jezierska (22-19), Fr. J. Martin in Rose Zelko (29-24), Jos. G. Nemanic ml. in Grace A. Specht, Waukegan (22-20) ter Edwin H. Lemanski in Mary J. Vavpotič (29-31).

Delavske pravice v nevarnosti

Ugotovitev Unije za civilne svoboščine

New York. — Zakoni, ki so bili sprejeti v zbornicah več ameriških držav, ogražajo delavske pravice, pravi Unija za ameriške civilne svoboščine v svojem poročilu.

Arkansas, Maryland, New York in Vermont so sprejele zakone proti sabotaži, ki pa omejujejo tudi pravico piketiranja. Sedem drugih držav je zavrglo silne načrte, California in New Hampshire pa sta jih odobrili z restrikcijami.

Teksaška zbornica je sprejela protistavkovni zakon. Ta določa stroge kazni za one, ki bi skušali na kakršnen koli način ovirati osebo pri izvrševanju svojega poklica. To pomeni, da zakon protiktira stavkokaže.

Zakoni glede ustanovitve domobranskih enot, ki naj nadomestijo državne milične, ki so bili priključeni k regularni federalni armadi, so bili uveljavljeni v Coloradu, Oregonu, Marylandu in nekaterih drugih državah. Nekateri države so sprejele zakone, ki odrekajo pravico postaviti kandidatov strankam, ki propagirajo rabo sile. Ti so predvsem naperjeni proti komunistični stranki. Wisconsin in štiri druge države so sprejele take zakone, osem drugih pa jih je zavrglo.

Unija za civilne svoboščine pravi v svojem poročilu, da so se v mnogih mestih in državah združile unije CIO in ADF v svrhu pobiranja kampanje, ki jo vodijo mogočne kompanije proti delavcem. Te izkoriščajo obrambni program v gonji proti delavskim organizacijam z namenom, da jih uničijo.

NOVA KUPČIJA MED STALINOM IN HITLERJEM?

Sovjeti odredili vežbanje civilistov

POLITIKA OBOROŽENE PRIPRAVLJENOSTI

London, 22. maja. — List Evening Standard, ki ga lastuje lord Beaverbrook, državni minister, je napovedal sklenitev nove kupčije med nacijsko Nemčijo in komunistično Rusijo. "Stalin se mora odločiti za boj proti Hitlerju ali za večje sodelovanje," je rečeno v uvodniku, ki ga je spisal Frank Owen, urednik lista. "Sodelovanje vključuje zalaganje nacijske vojne mašine z oljem in drugim materialom. Moje mnenje je, da se bo Stalin odločil za kooperacijo."

Uvodnik pravi, da bo Rusija dobila dostop do Perzijskega zaliva, ki leži med Perzijo in Arabijo, s kupčijo z nacijsko.

Moskva, 22. maja. — Oblasti so pozvale 7000 civilistov k vežbanju za odbijanje invazije padalških čet. Vežbanje se prične prihodnjo soboto. Glasilo Mladinske komunistične lige piše: "Mednarodna situacija zahteva resno pripravlanje za vojno. Stalinova politika je oborožena pripravljenost. Čeprav je sovjetska Rusija nevtralna, odklanja pacifizem."

Ta deklaracija je prva o sovjetski politiki, odkar se je Stalin proglašil za načelnika vlade in prevzel pozicijo, katero je imel Molotov.

"Glavni zaključek, ki ga moramo narediti v zvezi s sedanjo vojno, je, da sovjetska Rusija ne sme biti šibkejša v militarističnem oziru kot njene tekmovalke," piše glasilo Mladinske komunistične lige. "Rdeča armada mora biti najmočnejša na svetu. Vlada mora še naprej voditi odločno zunanjo politiko, neodvisno od tujih vplivov, v interesu ljudstva in socializma."

Nemci nastopili proti diplomatom

Zapustiti morajo Pariz do 10. junija

Vichy, Francija, 22. maja. — Nemške oblasti so odredile, da morajo vsi reprezentantje tujih držav zapustiti Pariz do 10. junija. Odredba velja za diplomatske predstavnike, ne za konzule.

Poslatništva zunanjih držav, ki so se umaknila iz Pariza v zadnjem juniju v Vichy, ki je bil izbran za nov sedež francoske vlade, so pustila veliko število svojih reprezentantov v mestu. Ti so imeli telefonske razgovore s poslatištvom v Vichyju. Te so zdaj nemške avtoritete prepovedale.

Amerika je imela v Parizu Maynarda Barnes, prvega tajnika poslatništva, ki pa je zadnji teden odpotoval in je sedaj na poti domov. On je bil upravitelj in nadzornik posloplja poslatništva v Parizu. V tem se nahajajo še trije ameriški reprezentantje, ki pa bodo odpotovali iz Pariza v bližnji bodočnosti.

Izgon diplomatov iz Pariza je dokaz, da se Petainova vlada ne bo vrnila v Pariz.

Mussolini sklical sejo kabineta

Rim, 22. maja. — Diktator Mussolini je sklical sejo članov svojega kabineta na 7. junija. Vrnila se bo tri dni pred obletnico vstopa Italije v vojno.

Avtna unija zmaga la pri volitvah

Fordova protiumijska trdnjava padla

DETROIT, MICH., 23. maja. — Unija združenih avtnih delavcev CIO je zmaga z veliko večino pri volitvah, ki so se vršile pod nadzorstvom federalnega delavskega odbora, v tukajšnjih tovarnah Ford Motor Co. Dobila je 53.024 glasov, unija Ameriške delavske federacije pa 20.384 glasov. Samo 1938 delavcev ni glasovalo za nobeno unijo.

R. J. Thomas, predsednik avtne unije CIO, je proglašil izid volitev za veliko zmago. "Izd pomeni konec ene dobe v ameriških industrijah," je dejal. "Protiumijsko stališče, ki ga je zavzemal magnat Ford, je dobilo smrtni udarec. Prišli se bomo takoj pogajati za sklenitev pogodbe s kompanijo in zahtevali zvišanje plače za deset centov na uro."

Harry Bennett, načelnik Fordove privatne policije, je izjavil po volitvah: "Izd je velika zmaga za komunistično stranko, guvernerja Wagonerja in delavski odbor. Zakon določa, da se moramo pokoriti volilnemu izidu. To se bo zgodilo, ker mi nikdar ne krhimo zakonov."

Večina Američanov je zdaj za konvoje

Gallup Poll kaže: 52% za, 41% proti

Princeton, N. J., 22. maja. — Najnovejši glasovanje pod vodstvom Zavoda za ameriško javno mnenje (Gallup Poll) je pokazalo preobrat v mnenju Američanov glede konvojov (spremljanja tovornih parnikov z ameriški bojnimi ladjami preko morja). Še pred enim mesecem je bilo 50% glasovalcev proti konvojem, 41% za konvoje in devet odstotkov se ni moglo odločiti — danes je pa 52 odstotkov za konvoje, 41 proti in sedem odstotkov je nevtralnih.

Omenjenih 52% je na splošno po vseh Združenih državah, po sekcijah dežele je pa glasovanje izpadlo takole: na vzhodu 55% za in 38% proti, na jugu 74% za in 20% proti, ob srednjem Atlantiku 55% za in 38% proti, na vzhodnem središču 43% za in 50% proti, na zapadnem središču 42% za in 50% proti, na daljnem zapadu pa 51% za in 44% proti.

Nemci omejili Quislingovo oblast

Stockholm, Švedska, 22. maja. — Josef Terboven, nemški komisar za Norveško, je izdal dekret, ki daje večjo oblast nemškim vojaškim voditeljem in omejuje oblast majorja Vidkuna Quislinga, voditelja norveške nacijske stranke. Ta stranka bo na podlagi dekreta odrezana od države in državni skladi ji ne bodo več na razpolago. Vse uslužbenice in uradnike bo morala odslej naprej plačevati stranka. Terboven je izdal dekret, ki je došel v Oslo Heinrich Himmler, načelnik nemške tajne policije.

Bolezni bolj ovirajo produkcijo kot stavke

New York. — Organizacija Group Health Federation of America je ugotovila, da bolezni bolj ovirajo produkcijo nego stavke. Ta organizacija bo imela svojo letno konvencijo v Milwaukeeju v prihodnjem mesecu. Glavni premiet na konvenciji bo zdravstvena služba v obrambni ekonomiji. Federacija je opozorila javnost na dejstvo, da dotok novih delavcev v obrambno industrijo in pospešen tempo v produkciji povečavata število nesreč v tovarnah.

FRANCIJA JAČI OBRAMBNE TOČKE PRI DAKARJU

Težki topovi postavljeni v strateških krajih

BOJNE LADJE NA STRAZI

Washington, D. C., 22. maja. — Francija gradi nove utrdbe pri Dakarju, Zapadna Afrika, strateški pomorski bazi v južnem delu Atlantika, da se zavaruje proti možnosti napada s strani Velike Britanije, Amerike ali Nemčije. Poročila iz zanesljivih virov, ki prihajajo v Washington, se glase, da so bile obrambne točke pri Cap Manuleu severno od dakarske luke ojačane. Težki topovi so bili postavljeni tamkaj kakor tudi na otoku Goree, ki leži pred vhomom v pristanišče.

Protiletalska obramba na tem otoku je bila tudi ojačana. Zadnja v Washington dospela poročila pravijo, da se nahaja okrog sto bojnih letal na letališču, ki je oddaljeno dve miljii od Dakarja.

V Dakarju se nahaja okrog 5000 francoskih vojakov, toda ta sila je bila ojačana s priključitvijo domačinskih čet. Ta je opremljena s modernim orožjem.

Enote francoske bojne mornarice, ki so dospela v Dakar po kapitulaciji Francije pred Nemčijo v juniju preteklega leta, se še nahajajo v luki. Te vključujejo največjo francosko bojno ladjo Richelieu, ki je bila polkodovana v angleškem napadu v zadnjem juliju, šest križark, tri rušilce in več podmornic.

Koncentracija enot francoske bonje mornarice pri Dakarju dela skrbi Angležem. Angleška bojna mornarica stalno pazi na te enote. Mnenje prevladuje, da angleška pomorska sila ni dovolj močna za napad na francoske bonje ladje pri Dakarju.

Protidelavski odlok michiganskega sodišča

Lansing, Mich., 22. maja. — Vrhovno državno sodišče je s petimi proti trem glasovom razsodilo, da delavci, prizadeti zaradi stavke, niso upravičeni do brezposelnostne podpore. Razsodba se nanaša na stavko v tovarnah Chrysler Motor Corp., ki jo je oklicala avtna unija CIO v jeseni l. 1939 in je rezultirala v ustavitvi obrata v vseh tovarnah. Reprezentantje unije so zahtevali, da 41.000 delavcev, ki so morali počivati zaradi stavke, dobi podporo iz brezposelnostnega sklada. Skupna podpora bi znašala čez tri milijone dolarjev. V imenu večine je podal razsodbo sodnik Howard Weist.

Zakon o zaščiti odjemalcev stopi v veljavo

Washington, D. C. — Divizija za konzumente urada kontrole cen in civilnih dobav je naznanila, da bodo znaki na izdelkih iz volne povedali odjemalcem odstotke volne. Zavedni zakon, sprejet v kongresu pred nekaj meseci, stopi v veljavo 14. julija. Znaki bodo na vseh volnenih izdelkih z izjemo preprog. Ti bodo povedali odjemalcu, ali je volna stara ali nova. Ako bo znak označeval, da izdelek vsebuje 20 odstotkov volne, bo to pomenilo, da je volna nova in da ni bila prej rabljena.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE ZJEDNOTE

On is published by Slovene National Benefit Society

Redakcija na Zdravniški dvorci (izven Chicago) in Kanado
\$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago
in Cincinatti \$7.50 za leto, \$2.50 za pol leta; za inozemstvo
\$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Člene oglašev po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nena-
robnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine
(črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošljatelju
le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of commu-
nications and unaccepted articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vs. kar ima stik s listom
PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju na primer (May 21, 1941), poleg vsakega
listna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom poslana na-
ročnina. Ponovite jo prvotno, da se vam list ne ustavi.

138

Profitarški saboterji

Notranja ali domača fronta, na kateri se mora
ameriška demokracija boriti v teh težkih, kri-
tičnih časih, je zelo pisana in raznolika. Raz-
teza se od "dead ends" na socialnem dnu do pa-
lacijskih multimilijonarjev in milijardarjev na vrhu.
"Apizarji", petokoloni in direktni špioni so na
enem in drugem koncu.

Saboterji ni samo najtež inozemskih diktator-
jev, ki se v delavski obleki skrivajo med pošteni-
mi delavci in podtika požare ali eksplozije v
tovarnah, ladjedelnicah ali kjer koli—saboter
je tudi lahko lastnik tovarne, ladjedelnice ali
katerega koli drugega podjetja! Sabotaža ni
samo povzročanje eksplozij, požarov in druge
škode na materialu za obrambo Amerike in
Anglije—sabotaža je tudi to, če ta ali oni delo-
dalec kratko malo odkloni svojim delavcem
vsako zvišanje plače in s tem provocira stavko
v svojem podjetju za izdelovanje obrambne
opreme.

Nesreča je, da sabotaža te vrste, ki jo izvršu-
jejo lakomne korporacije ali posamezni kapita-
listi, še ni vključena med zločine; docim so
direktni saboterji podvrženi ostrim kaznim, se
lakomnim in požrešnim lastnikom industrij ali
korporacijskim managerjem ničesar ne zgodi,
kadar zakrivijo stavko in zastoj v produkciji
važnih obrambnih sredstev. Ti saboterji na
vrhu družbe bi morali biti prav tako ostro
kaznovani kakor oni na dnu, ki dejansko uničujejo
material, poslopja, ladje, železnice itd., ali pa
oni, ki zavajajo nič slabega sluteče delavce v
sabotažno stavko. Prvi kakor drugi in tretji
so izdajalci demokracije!

Profitarški saboterji še vedno uživajo zaščito
zaradi tega, ker imajo dobre zagovornike v kon-
gresu, republikanske in demokratske burbonce,
ki kažejo samo na delavce, češ ti so krivi vseh
stavk in nepokojev v industrijah—pa nepresta-
no slijo na dan z novimi zakonskimi načrti za
potlačje stavek in delavskih unij.

Burbonci v kongresu vidijo saboterje le med
komunisti. Fakt je, da med komunisti—kakor
med naceti, fašisti in pristaši totalitarizma vsake
vrste—so saboterji, ampak ti niso sami. Kapita-
listični paraziti, ki so si zabili v svojo trdo
bučo, da predsednik Roosevelt hoče imeti vojno
zato, da uvede socializem v Ameriki, so prav
tako zločinski in nevarni saboterji demokracije
kakor so komunisti, naceti in fašisti vsake vrste.

Krivda za največji val stavk v ladjedelnicah
in mnogih drugih industrijah, v katerih
izdelujejo opremo za obrambo Amerike in Anglije,
leži brez dvoma na lastnikih in managerjih
teh industrij. Nekatere korporacije so tako
arogantne, da nočejo ničesar slišati niti o po-
viški mezde za tri cente na uro. Te korporacije
enostavno ignorirajo zahteve delavski unij in
vseeno jim je, če delavci delajo ali stavkajo.
Bogatim požeruhom se nikamor ne mudi...

To je zločinska sabotaža! Vlada pa ima zve-
zane roke, da bi mogla tem zločincem urno in
krepko do živga: Akcija posredovalnih odborov
je počasna zaradi "uradnega šimeljna" (red
tape), ki se šopiri, vleče, cinea in zadržuje stvar
na vseh koncih in krajih. Najbolj žalostno je
to, ker je v Washingtonu toliko teh odborov in
agentur, ki druga drugo ovirajo, druga drugi
hodijo v zeljniki in se kavsajo med seboj glede
področja.

Ameriška demokracija trpi na isti bolezni, na
kateri je trpela angleška demokracija do izbru-
ha sedanje vojne. Vlada je prepustila oskrbo
oboroževanja privatnim kapitalistom, ti pa so
počasi krevsali in pazili, da so bili oni prvi do-
bro naplačani z dobičkom. To krevsanje, cinea-
nje in zločinsko izkoriščanje krize je trajalo to-
liko časa, dokler niso začele padati Hitlerjeve
bombe na Anglijo—in tedaj šele se je vlada
zdrnila in vzela vso produkcijo bojne opreme
v svoje roke.

Vse kaže, da Amerika se ni naučila ničesar od
Anglije;—učiti se bo morala na lastni koži. Pri-
vatni izkoriščevalci in profitarški saboterji bo-
do toliko časa izkoriščali in sabotirali ameriško
ljudstvo in demokracijo, dokler ne začne nekaj
treskati na ameriškem obrežju...

Predsednik Roosevelt ima toliko moči, da lah-
ko hitro stopi na prste izkoriščevalcem in sabo-
terjem. Zaka ne stopi? Čemu čaka? Ali je
res tako nadležno potpečljiv, da mu to zlo-
činsko početje kapitalističnih požeruhov še ne
gre na živce?—

Glasovi iz
nasselbin

To in ono iz metropole

Cleveland.—V nasselbini kot je
clevelandska je vedno dosti no-
vic in tudi drugih važnih stvari,
ki so vredne, da jih izve javnost.
Zadnje čase smo čitali ne samo
v slovenskih, marveč tudi v ame-
riških lokalnih listih, da je ob-
ljubil, da bo v jeseni kandidiral
za župana naš priljubljeni Slo-
venec in že dolgo let okrajni
sodnik Frank Laushe. Direk-
tne izjave še ni podal za javnost.
To menda stori, ko pride s tri-
dentskih počitnic.

Teh je tudi potreben, kajti
zadnje čase je vodil hude boje
proti gangsterjem, ki operirajo
tako zvezane s temi "gemblerji",
menda tudi šerif. Borba proti ta-
kim tolpam je težka in tudi ne-
varna stvar, ampak sodnik Lau-
she se jo je lotil s pošteno ener-
gijo. Ako bo on res kandidiral
prihodnje jesen za clevelandškega
župana, mu obljubljam goto-
vo zmago. Tudi mi Slovenci, ki
ga imamo radi in ga odkrito spo-
štujemo, mu bomo šli na roko in
mu pomagali na vsej črti, ker
smo prepričani, da je mož pošte-
njak in sposoben za vsako tako
mesto. Torej korajžo, mr. Lau-
she! Mi hočemo in želimo zmžo-
ne in poštene moze na tako od-
govornih mestih.

Tudi v collinwoodski nasselbi-
ni, v 32. wardi, je skrajna potre-
ba, da bi se nekaj storilo in
spremenilo pri prihodnjih kon-
cilmanskih volitvah. Vsakdo, ki
pozna razmere in sedanje kon-
cilmanske vartice, bo priznal,
ako je iskren, da je naravnost
škandalozno za vse volilce v tej
vardi, še posebno pa za nas Slo-
vence, ki nas je procentualno
največ izmed vseh volilcev v
tem okraju. In ta okraj je naj-
večji izmed vseh 33 vart.

Da bi ne mogli dobiti in izvo-
liti boljšega koncilmana kot je
sedanji, in to posebno še zad-
njih par let? Priznanje vsake-
mu, ako ga je količkaj vreden.
Med Slovenci v tej vardi so mož-
je, ki bi bili pošteno zmžni, da
nas volilce zastopajo v mest-
nem svetu. Je mož ali so možje,
na katere bi bili lahko ponosni,
samo ako bi hoteli ali hoteli pre-
vzeti kandidaturu. In upam, da
bi jo eden ali drugi sprejel. Kdo
je tak mož, bomo pisali pozneje,
ko se stvar malo bolje razvije.
Samo predsedkov ni treba imeti.
Sploh pa moramo nekaj ukreni-
ti in spremeniti v tem oziru. Ó
tem ni govora!

Zadnjič sem dobil v roke in
seveda tudi prečital neki pravi
fašistični list v hrvaščini. Ime-
nuje se "Nezavisna Hrvatska
Država". Ta naslov je tiskan z
debelimi rdečimi črkami čez vsa
strana. Tista številka je izšla na
osmih straneh. Strašno hvali se-
danjo "svobodno" in "neodvisno"
hrvatsko državo. Ina tudi
mnogo slik sedanjih in prejšnjih
hrvatskih borcev za "neodvisno
Hrvatsko". Med drugimi slikami
vidimo sliko Vladka Mačka, te-
roristov Kvaternika in Pavelića,
kot tudi pokojnega Radića, ko je
bil slikan na mrtvaškem odru.

Kdor ni videl ali čital tega li-
stiča, bi gotovo ne mogel verjeti,
s kakšno fašistično demagogijo
in zavajalnostjo pita presleplje-
ne hrvatske čitatelje. Izhaja v
Pittsburghu. Pokazal sem ga ne-
kemu rojaku, ki se je večinoma

strinjal z njim. In ako bi ga po-
kazal Andreju iz Shawnee ave.,
kot tudi Andreju Bombaču v
Barbertonu, bi se tudi prav go-
tovo strinjala s tem listom. Ona
dva namreč verjameta, da je
Hitler nositelj svobode in sreče
tem uničevalce grdega pa izkori-
ščevalnega—"židovskega kapita-
lizma". So še drugi, samo da ni-
so tako trdni, ki smatrajo, da je
Hitler odrešenik nas vseh zati-
ranih. Ali niso taki ljudje kam-
peljci? Ker pa mi tega ne ver-
jamemo, smo—tepci in bedaki!
Resnično!

Zadnje čase ne vidimo in tu-
di ne slišimo nič več o našem
slavnem lističu Napreju (Naza-
ju). Ob začetku marca je men-
da zadnjič izšel, vsaj jaz ga ni-
sem videl pozneje. V tisti šte-
vilki je nas vse, tudi svoje prej-
šnje polovičarske prijatelje, faj-
noštel in zmerjal. Udaril je tudi
po uredniku in listu Enakoprav-
nosti. Prej so bili še dobri prij-
atelji, ker pa je Enakopravnost
pozneje spremenila stališče gle-
de Stalinovega režima, je Naprej
udaril tudi po tem listu.

Ker pa Napreja ni več, tudi
njegovih idej in njegovega giba-
nja ni več. Imeli so mnogo raz-
ličnih gibanj pod različni imeni,
ki so jih pogosto spreminjali.
Nekaj časa so jadrili tudi pod
tako zvano nestransko logo.
Imeli so tudi klub Oreški, v ka-
terem so bili večinoma Hrvatje.
O vsem tem ni več sluha ne du-
ha. Ne vem, ali so se pošteno
poskrili ali samo potuhlili in ča-
kajo, da bi namicem in komuniz-
mem zmagala, potem pa bomo vsi
odrešeni.

Anton Jankovič, 147,
zastopnik.

Nič novega —

Rock Springs, Wyo.—Nimam
posebnih novic. Z delom gre že
nekaj časa bolj slabo, po dva in
tri dni na teden. Ker bečlarji
manj premoga porabijo, pa pre-
mogarji manj delajo.

Danes, ko to pišem, je umrl
Andrej Petrel, star možak
okrog 70 let in član društva 10
SNPJ.

V Amerikanskem Slovenceu z
dne 17. aprila pravi mr. Trunk,
da ne ve, kako sem prišel v doti-
ko z naukom—"ljubi svojega
bližnjega kakor samega sebe".
Veste, mr. Trunk, jaz sem bil
včasih precej veren, čeprav ni-
sem videl tisto, v kar sem vero-
val. Toda če pride tako, da te
kdo nablufo, o katerem bi ne
misliš, da laže, zato pa sedaj la-
že verjamem Prosveti, ker sem
se prepričal, da vsem dobro želi
brez laži in zavijanja.

Kar se pa tiče morije, rečem
to, da kaj takega ne pomni no-
ben človek, da bi še otroci ne
bili varni pred temi krvoloki.
Krist je baje rekel, "pusite ma-
le k meni". Na drugi strani pa
Vsemogočni dopusti, da jih krv-
voloki z granatami raztrgajo. To
je, kar da človeku misliti—kdor
hoče misliti. Vi pa tudi tega ne
poveste, ker se mi zdi, da ne
morete.

Kar se tiče sodnega dneva, se
ga nič ne bojim. Zdi se mi, da se
ga bolj bojite tisti, ki pridigu-
jete o njem. Če tudi vi, mr.
Trunk, to delate, ne vem, ker
vaše pridige še nisem slišal. Vem
pa to, ko čitam vaše članke v
Novem svetu, se mi sem pa tam

kateri dopade, nekateri so pa—
bavbav.

Tudi tega ne vem, zakaj je za
nekatero ljudi čitanje Prosvete
smrtni greh. Ali se vi ne bojite
greha, kakor se ga na primer
boji misijonar Hajnšek in mno-
go drugih njegove baže? Veste,
sosed, vi se le v Coloradu pra-
skajte, če vas srbji, jaz se bom
pa v Wyomingu in bo okey.

Ker tako natanko prečitajte
Prosveto, upam, da ste čitali v
njej od 28. aprila dopis iz Bele
Krajine, kako ga vaši bratje v
Gospodu pokajo z revnim ljud-
stvom. Nič kaj laskavo ni za
vero. Namesto, da bi jim pom-
gali, jih falotje pa še uničujejo.

Človeku se gnusi, ko čita, kako
nemški "kulturonosi" uničujejo
in kradejo po Jugoslaviji živeč
in sploh vse, kar jim prav pride,
da morajo reževi res gladu umi-
nirati. Ako bi zopet mana padala,
bi lačna Nemčija še to pokradla.
Pfej taka—"civilizacija"!

John Pintar, 10.

Iz sanatorija

Fosterdale, N. Y.—Mislim, da
iz te nasselbine še ni bilo dopisa
v Prosveti, zatorej sem se na-
menil, da jaz napišem nekaj vr-
stic za naš list.

Fosterdale je farmerska na-
selbina, v kateri ima nemška
podporna organizacija Wor-
kmen's Benefit Fund svoj zavod
za bolne člane, ki potrebujejo
svežega zraka in počitka pod
zdravniško oskrbo. Seveda ni
brezplačno. Vsakdo mora plača-
ti svoj delež, kar pa ni preti-
rano. Člani, čijih društva so vča-
lnjena v tem zavodu, plačajo sa-
mo \$3.50 na teden.

Vsaka oseba ima svojo lastno
spalnico. Uključeno je tudi pe-
rilo, razen le drobnih stvari kot
so nogavice in žepni robci, kar
mora vsakdo poslati na svoj dom
ali v pralnico.

K zdravniku moramo vsak
dan dvakrat, ob 9. dopoldne in
zopet ob 5. popoldne. Od 1. do
3. popoldne moramo vsi počiva-
ti in sprehod ni dovoljen. Vsa-
kdo mora sedeti ali ležati. Ne-
kateri se zavijejo v volneno ode-
jo in leže ali sede na solncu.

V bližini je majhen smrekov
in borovčev gozd, sredi katerega
je lepa planota in klopi. Tja
gredo bolniki, kadar je vroče,
da se palijo na solncu v tako
zvani solnčni kopeli. Seveda so
razdeljeni: enkrat gredo ženske,
drugič moški, tako da se oba
spola ne snideta skupaj v Ada-
movi in Evinj obleki.

V tem zavodu se zdravijo tudi
za tuberkulozo. Sedaj je tukaj
pet ali šest takih bolnikov, med
katerimi je tudi ena ženska. Ti
bolniki so popolnoma ločeni od
druhih.

Mislim, da je bilo tukaj še ze-
lo malo Slovencev. Pred kakimi
šestimi leti se je tukaj naha-
jal pokojni br. H. Pečarič. Ker
pa je bila njegova bolezen že
preveč zakoreninjena, mu ni po-
magalo. Pozneje za Pečaričem
se je tukaj nahajal br. Mike Biz-
jak iz Luzerna, Pa. Kolikor je
meni znano, sta bila ona dva
edina Slovencev, ki sta se tukaj
zdravila.

Ta sanatorij je večinoma za
člane WBF iz New Yorka. Jaz
se tu nahajam od 22. aprila—
danes, ko to pišem, je 15. maja
—pa nisem videl še nikogar iz
druhih krajev, razen samo iz
New Yorka. Pa tudi ni drugih
narodnosti kot le Nemci. Jaz sem
edini iz Pennsylvanije in zato
me tudi kličejo "Pensy". Tudi
sem edini iz premogovne indus-
trije in vam povem, da sem pre-
cej zaposlen z odgovarjanjem na
razna vprašanja, katera mi sta-

vijo Newyorčani glede premo-
garskih razmer.

So vsakovrstna vprašanja, da
se človek že kar naveliča odgo-
varjati. Največ hočejo izvedeti
ženske o našem rudarskem po-
slu, vsi skupaj pa priznavajo, da
rudarji opravljajo nevarno delo
in da so premalo plačani. Ko so
me izpraševali, kako globoko
pod zemljo se moramo potati na
delo, da pridemo do premoga, so
se nekateri izrazili, da bi ne šli
za nobeno ceno tako globoko
pod zemljo.

Nekega dne se pripelje bolji
priletna žena in z njo je bila tu-
di mlada ženska zelo lepe po-
stave in moderno oblečena.
Kmalu izvem, da sta mati in hči
nemške narodnosti. Tukaj je
navada, da se po vsakem obedu
sprehajajo po parku, kakor tudi
to, da predstavijo vsakega no-
vinca in obiskovalca. Tako sta
bili tisti večer po večerji pre-
stavljeni tudi omenjeni dami,
mene so pa še posebno predsta-
vili, da sem premogar iz Penn-
sylvanije.

Tista mlada dama se je takoj
začela zanimati za naše rudar-
ske razmere. Po večerji se mi je
pridružila na sprehodu, me pri-
jela pod pazduho in vprašanj o
rudarskem delu in razmerah ni
bilo konca ne kraja. Ravno ta
dama mi je rekla, da ne bi šla
tako globoko pod zemljo za pol
milijona dolarjev.

Drugi dan se me je ta dama
zopet oprjela in zopet se je za-
čelo izpraševanje: kdaj moramo
rudarji zjutraj vstati, kdaj zač-
nemo in nehamo delati, če gremo
na delo in z dela na svoj ali na
kompanijski čas. V resnici po-
vedano, da so se rudarji tisti da-
mi smilili, ko sem jih od konca
do kraja razložil naše razmere.
Rekla mi je, da bi moralo biti v
Ameriki vse drugače vpeljano in
da bi za vsakega moškega zado-
stovalo pet let dela pod zemljo.

Nikakor ni hotela verjeti, da
baroni premoga tako grdo po-
stopajo z rudarji, ko sem ji pr-
vil, da v največ slučajih se ru-
darji znajde na cesti, ko je izčr-
pan od težkega dela in ne more
več toliko producirati kot je
prej, ko je bil mlad. Rekla mi je,
da čita razne liste in revije, pa
kaj takega še ni nikdar čitala.
Odgovorim ji, da tudi ne bo, ker
le rekdo pride v ameriški tisk
kaj takega.

Vprašam jo, ako ji je znano,
da je bilo v zadnjih 20 letih nad
28,000 ameriških rudarjev ubitih
in več kot dvakrat toliko težko
poškodovanih. Te številke so v
Majskem glasu, katerega mi je
poslala žena. Pokažem ji tudi ti-
sto sliko in se ni mogla načuditi,
kako slabo rudarji izgledajo.
Potem jo pa jaz začnem izpra-
ševati, kaj je njen oče in kaj
njen mož. Pove mi, da je oče
superintendent v pivovarni, mož
pa dela tam v pisarni in da so
zelo dobro podkovani. Povabim
jo, naj pridejo enkrat v Penn-
sylvanijo pogledat naše rudar-
ske nasselbine, kjer bodo lahko
še veliko več izvedeli o naših
razmerah.

Michael Ferlin, 447.

Dopisi in srčna hiba

West Allis, Wis.—V Prosveti
so se bili pojavili dopisi, ki so se
mi videli podučljivi in zelo ko-
ristni posebno za nas starejše
člane, kar naenkrat so pa zopet
prenehali. Seveda je prijetneje
čitanje kot pisanje posebno za
nas samouke. Zato pa imamo
tudi urednike, da nam popravijo
in pomagajo, da izražamo naša
mišljenja v javnosti, zakar jim
moramo biti hvaležni, ne pa jim
predbacivati, da za naši hlapij,
da so že predolgo v uradu in da
kadijo cigare za naše žulje.

Človek, ki se poslužuje takih iz-
razov, le pokaže svojo plitkost,
nevednost in pomanjkanje pre-
mišljenosti. S tem razburi še
druge tovariše, ki so mnenja, da
uredništvo ni dobro, če je kdo
prikršjan za kak stavek v svo-
jem dopisu. Toda uredništvo do-
bro ve, ako črta nekaj, kar ni
prikladno za v javnost. Zato
moramo potrpeti, če ni vse pri-
občeno, kar bi posamezni dopis-
nik želel.

Toda naj pridem na predmet,
katerega sem se namenil obde-
lati, namreč nekaj o srčni bolezi-
ni. So dopisi v Prosveti od na-
ših bolnih članov. Seveda bi to
bolj spadalo zdravnikom kot bo-
lnikom, toda naj se še zdravniki
učo od bolnikov. Kot rečeno,
bom jaz obdelal neke vrste srčno
bolezen. Kako hudo je človeku
s srčno boleznijo. Na zunaj iz-
(Dalje na 3. strani.)

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)

22. aprila 1941.

Naneslo je, da sem morala zgodaj zjutraj
z doma. In mudilo se mi je, pa sem si mislila,
da bo s podzemeljsko najhitreje. Lepo jutro je
bilo, solnce je komaj vstajalo. Saj veste, da
vimo zdaj za eno uro bolj zgodaj kot je solnce
čas, in v začetku maja pomaknemo uro nazaj
za eno, tako da bomo za dve uri bolj zgodaj
kot solnce samo. Saj bomo skoraj tako prode-
kot kosci pri nas v Sloveniji, ki vstajajo z dneva
da kosijo, predno solnce posuši roso na travni-
Zakaj vse to? Da štedimo z dnevnim svetlobi.
Solnce je že vstajalo, ali bilo je hladno. Ali
vse pozabisi, ko stopiš zjutraj v svetlobo. Ali
si srečen, da se zameščeš. Smo res dočeli, ali
vega dne? Ne veste, kako so nas črne noči
učile uživati svetle dni. Ne, noči nam ne
so nič dobrega, nič dobrega se ne nadejamo
njih. Prevečkrat so nam prinesle pekel na
svet. Ali ko stopiš zjutraj na solnce, pozna-
na to, drug svet te objame.

Ne za dolgo. Ulice so bile prazne sprva.
čudnega v tej zgodnji uri. Kmalu začnem
čevati gruče ljudi. Mešana družba. Zelo
nekateri premožne v kožuhih, druge premo-
tretje revne. Otroci, majhni otroci, držijo
materam za krilo. Stari možje. In v vsaki gru-
či je kdo, ki se trudi z veliko culo: kakor je
zmore, jo vleče s seboj. Kolikor se bolj bli-
postaji podzemeljske železnice, toliko je več
ljudi. Nekatere ženske prikupne in čedne,
ge debele, zanemarjene in umazane. Nekatere
se držijo dva ali trije otroci. Dvigalo pripo-
polno enakih potnikov: starci, ženske, otroci
ogromne bisage posteljnine. Podzemeljski
nočevalci se vračajo domov.

Dvigalo me vzame doli k postajališču želez-
ce. Kakšno življenje se ti tam razvija! Kot
bi odmaknil stene proč od sto malih, tem-
revnih spalnic in pogledal v nje. Sprva se
neč. Kako da moreš biti tako nediskreten!
nič drugega ti ni dano na izbiro in nihče se
ne zmeni. Po vsej dolžini pločnika so postel-
ljena ležišča, "bunks." Žičaste mreže na kov-
skih stojalih, pritličje, prvo nadstropje, drugo
Trije spre drug nad drugim. Vsakdo, ki
potuje po podzemeljski, je zdaj že navajen
ta ležišča, ki stoji čez dan prazna in gola.
v tej zgodnji uri so drugačnja. Posteljnine
še na nekaterih, na drugih je že pospravljeno.
Nekateri še spe po njih, drugi vstajajo.
mož v beli srajci si vleče naravnice dol
hrbtu. Njegovi otrdeli, očrneli prsti se do-
trudijo, predno se jim posreči, da jih pripno-
hlačne gumbe. Njegov suknič in plašč ve-
na ležišču. Na tleh na kolenskih starih ženicah
na odeje in jih zлага na kup. Veste, da plašč
na postajališču podzemeljske ne more biti
žen. Pa se ne zmeni za to, ubožica. Ni si ma-
la, da bo na starost takole postljala ležišče
njega in sebe. Hitro se suče kot se sučejo
je, ki so spočiti in zadovoljni in imajo dobro
za sabo in lep dan pred sabo.

Mlada mati se sklanja nad svojo malo
co in ji z詹penja gumbe na plašču. Slabe
se je zbudila danes, mala. Glasen jok se
ga od tam, če prideš bliže, vidiš debele solte
okroglem, rdečem obražku. Pa nič posebn-
ni to, otroški glas, kašljanje in jok slišiš od
povsod. Na ležišču so še razgrnjene odeje,
njih razmetani zavrtiki piškotov, steklenice
toplo pijačo, pomečkani umazani medvedki.
je tudi moral v zavetlišče v podzemeljsko,
njegova gospodarica bolj hitro in boljše
v njegovi družbi. Mama ji briše solze,
mehke laske. Tako je mala lepša, ali rdeča
črne, kakor postane vse črno, če je dolgo
v podzemeljski. Ker vlaki prihajajo in odhaj-
jo neprestano.

Fantek je bil kakih sedem ali osem let,
ca zraven njega mogoče malo mlajša. Sed-
sta oba na tleh na kupu posteljnine in se
vala. Počasi si oblačita nogavice. Ves čas
pogovarjata, resno pogovarjata kot odras-
zmenita se za vlake, ki prihajajo in odhaj-
za ljudi, ki hodijo mimo njiju in se morajo
bati njima dvema na kupu blazin in odej.
st zavežeta čevlje, začneta skupaj vežati
posteljnine. Vse tako resno in složno, kot
bila odrasla. To pa sta bila edini primer
v tej starosti, ki sem jih videla med stotimi
prenočevalci v podzemeljski. Drugi so po-
liki večini evakuirani na deželo. Čudno
je bilo otrok pod petimi leti starosti, ki
imele njihove matere s seboj. Ali včasih
oče kot bi človek sodil. Tudi teh otrok je
evakuiranih ven na deželo, v bolj varne
Zdaj skušajo še vse ostale preseliti iz
mest. Ali matere so mehke in se ne ločijo
od svojih malih. Tako jih raje prinese
čevčav v podzemeljsko. In—kljub vsem-
ci niso nič slabši zato, lička imajo rdeča,
in rokce okrogle. Ej, da ni bogve kako
lahko mislite. Pravo življenje in zdravje
maga tudi slab zrak in umazano ležišče.
(Dalje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 23. maja 1921)

Domače vesti. Pri delu v rovu v Blandin-
Mont., se je težko pobil Frank Petek.
SNPJ.

Delavske vesti. Med unijama rudarjev
poljih mehkega in trdega premoga se
enotna fronta.

Inozemstvo. Med fašisti in komunisti v
liji je izbruhnila pravcata vojna.

Sovjetska Rusija. Iz Carigrada poročajo
se vranglovi begunci na Turškem
jo turškim banditom.

Slika kaže italijanske mornarje, ki so si rešili življenje po bitki z Angliji, v kateri je bilo po-
topljenih pet italijanskih bojnih ladij.

Novice starega kraja

Slovenije

RAZBOJNIKOV NEGILO

Sobota, 23. febr.—Iz sreskega sodišča v Mur-Soboti je pobegnilo pet neletnih razbojnikov, ki so bili še vedno zaprti v veliki zidani kletki. Eden izmed njih je zdelo, ki ga je bil izdrl iz postelje, razkopal 40 cm debel zid, napravil vanj tolikšno luknjo, da so mogli zločinci skozi njo pobegniti. Pobegnili jih je le medtem ko jim ostalih 10 ni sledilo. Teh 10 jetnikov se je, ko so begunci lezli skozi luknjo, ni upalo klicati na pomoč, ni jim begunci zagrozilo, ni jih pobijalo. Šele potem so klicali paznike in jih obvestili o begu svojih tovarišev.

Vse kaže, so razbojniki pobegnili proti 14 km oddaljeni Mur-Soboti. Med njimi so Pavle Dvorčan, zloglasne Bratkove razbojnice družbe, ki čaka na hudo kazno zaradi roparskega napada na profico Bathianyjevo, potem zločinec Ciril Cajnkar, bil te dni obsojen zaradi voharstva na pet let robnišev. Belce, ki je zapleten v ponarejalsko afero v Mariboru in ki je bil obsojen na eno leto, a priveden nazaj v Mur-Soboto, kjer teče proti preiskavi zaradi več voharstev. August Koler, ki ima na vrsto raznih grehov, a peti ter Križanič.

Pobeg znova izpričuje, da zapor v Mur-Soboti ni dovolj zavarovan, zlasti se ne za nevarne zločince, ki boje nikakih sredstev, saj se priklopijejo v svobodo.

ČLENENJE K POVIŠANJU RUDARSKIM KOJENCEM

Edna skupščina delegatov bratovske skladnice, ki je bila v Ljubljani dne 4. t. l., je dokončno sprejela načrt o načinu povišanja pokojninov pokojninem z večje od 1. marca t. l. dalje. Priloga posnemamo slede-

ne pokojnine se povišajo za 20%; vse tiste upokojence, katerih pokojnina znaša manj kot 200 mesečno, se uvede mimi-pokojnina v znesku din 150 ter pokojnina v starosti do 18 let po din 50 me-

se upokojenca prejema 20 in za sirote po din 50; za dvojne sirote pa za din 200; ako jih je več, pa po din 100 mesečno; povisanih pokojnin in sirot po deležni le tisti upokojenci, vdove in sirote, ki ne imajo prav ničesar in ako njih brezplačnega stanja ne presega v I. draginjskemu razredu din 120, v II. din 100, v III. din 60; če so prevzeli in ne presega njih uradno preživnina din 200 mesečno, ako znaša več, pa vračuna v redne dohodke za toliko zmanjša dohodek pa tudi zakonito dolo-

Isto velja za upokojence, kmečke posestnike in one, ki izvršujejo kako samostalno pridobitno obrt.

V svrhu lažjega razumevanja, kako se to povišanje določa, navajamo en primer: upokojenec, ki ima sedaj din 364 mesečne pokojnine, dobi 10 odst. poviška, t. j. za din 34,60, kar znaša skupaj din 400,60, če ima še ženo, dobi k temu din 69,40, tako da znaša vse skupaj din 470; če ima pri tem še nedorasle otroke, dobi še za vsakega dodatek po din 50. Zadeva povišanja nezgodnih rent bo posebej urejena in bodo poviška deležni le tisti nezgodniki, ki niso več zaposleni.

Ti poviški veljajo le za tekoče poslovno leto.

Iz Primorja

DROBNE NOVICE

Smrti na ulici. Pred kratkim se je zgodila v Trstu, v ulici Solitario, nesreča, ki je vzbudila precejšnjo pozornost v onem okraju. Ferdinand Valentincič, ki je taval po ulici, se je nenadoma od slabosti zgrudil na tla. Odnesli so ga v bližnjo lekarno, kjer pa je takoj nato umrl. Bil je star 38 let.

Novi krediti za istrski vodovod. Koncem preteklega meseca so bili odobreni novi krediti v znesku skoraj 4 milijonov lir za nadaljnjo gradnjo istrskega vodovoda. Glede na to se bodo sedaj dela v posameznih krajih spet nadaljevala.

Nova radijska postaja v Trstu. Že nekaj časa grade pri Sv. Vidu novo radijsko postajo, tako da jih bo imel Trst v kratkem že dve. Dela so spričo sedanega položaja nekoliko zastala, a se sedaj spet hitreje nadaljujejo. Postaja bo imela moč 1 KW. Njena antena bo visoka 60 m. Delovati bo pričela že v najkrajšem času.

Oddaja sena. Listi so objavili pred kratkim opozorilo, da morajo kmečki posestniki, da bi se pospešila oskrba vojske s senom, vse zaloge sena, ki jih imajo na prodaj, oddati čim prej na odrejenih zbirališčih. "Gazzettino" poroča, da je trenutno v gorški pokrajini 16 takih zbirališč, med drugimi v Gorici, Ročinju, Krminu, Livku, Kanalu, Anhovem, Kobaridu, Bovcu, Tolminu, pri Sv. Luciji, na Sedlu, v Breginju, Vipavi, Ajdovščini in Cerknem.

Požar v kemijski tovarni. Pred kratkim je v tovarni kemijskih izdelkov "Gamma" v Trzinu izbruhnil požar, ki je uničil oddelek za izdelovanje strešne lepenke. Zaradi lahke vnetljivih snovi se je požar naglo razširil in šele po 3 urah naporenega dela se je gasilec posrečilo preprečiti, da se ogenj ni razširil še na druge oddelke tovarne. Listi, ki so objavili kratka poročila o požaru, beležijo, da je nastal zaradi kratkega stika v pogorelem oddelku.

Smrtina nesreča pri Vipavi. Poveljnik finančne straže v Ajdovščini finančni maršal Karel Mazza se je peljal z motornim kolesom po državni cesti proti Vipavi. V bližini trga se je po nesreči zaletel v 35 letno Ivanko Pregelj iz Vrhpolja in jo podrl.

Pri padcu sta se oba smrtno-ovarno poškodovala. Ivanko so odpeljali v goriško javno bolnišnico in je njeno stanje opasno, ker ima nalomljeno levo nogo in še druge rane. Maršala so prepeljali v vojaško bolnišnico v Gorici, kjer je kmalu po dohodu svojim ranam podlegel.

Nesreča z granato. V skladišču starega železa in vojnih ostankov v ulici Fajti v Gorici sta si dva delavca dala opravka z vojno granato. Pri nevarnem poslu se je, kot že neštokrat, pripetila nesreča. Granata je nenadoma eksplodirala in oba delavca ranila po rokah. Prepeljati so ju morali v javno bolnišnico.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

gleda kot bi simuliral, v resnici pa nima nobene zmožnosti za delo, čeprav bi rad in tudi vidi, da je potrebno. Vsaj na vrtu bi imel rad lepo urejeno in se tudi tega dela loti, ker si misli, da zdravniki tudi vsega ne vedo. Ampak tako mišljenje je varanje samega sebe. Zdravnik ti svetuje, da se moraš čuvati, da ne smeš biti žalosten niti razburjen, sploh ne smeš čitati niti delati.

Večkrat se pripeti, da dva zdravnika enako ne diognizirata boleznii, ki ti dela preglavice, in takrat bolnik izgubi zaupanje v vse zdravnike in zdravila, pa jo mahne po svoje, češ kaj bodo zdravniki, saj dva enako ne pove. Prijatelj, če bolehaš na srcu, pazi se in pojdi raje še k tretjemu zdravniku, da te pregleda. Povej mu, da se ne bojiš smrti, toda bi vseeno rad še živeti, če je kakšno zdravilo, in ne boš se kesal.

Opazili ste že lahko v raznih poročilih, koliko je danes smrtnih primerov radi srčne bolezni; sploh se njih število bolj in bolj množi. Resnica pa je, da človek s srčno boleznijo lahko živi še 20, 30 let, samo če se zna varovati in obnašati kot mu zdravnik priporoča. Ne smeš vedno misliti le na bolezen, kot tudi ne, da si popolnoma zdrav in sposoben za vsako delo, ali da greš na veselico in tam zaplešeš kak valček, drugi dan si pa korak pred smrtno samo radi svoje nepremišljenosti. Žile se ti krčijo, pot te obliha, domači pa tarnajo okrog tebe, da je treba zdravnika ali rešilni voz, ker ne žele, da jih kar naenkrat zapustiš. Bolnik pada v nezavest, prideta bolnik in rešilni voz, bolnik silno trpi kot bi žile vlekli iz njega. Čemu vse to? Zato, ker si se prejšnji dan prekršil proti zdravnikovim predpisom, ker si mislil, da več veš kot pa tisti, ki so se učili zdravilstva.

Pred enim mesecem smo spremlili k večjemu počitku članico, staro 35 let. Ko je ležala na mrtvaškem odru, je izgledala kot bi samo spala. Vprašal sem prijatelja, za kakšno boleznijo je preminula. Srčna bolezen, je bil odgovor.

Joe Snoy poroča, da je izgubil zvestega prijatelja in našega društvenega delavca. Poznal sem ga, ker je bil pri meni na obisku za časa milvauskega zbora. Nam je težko pri srcu, ko čitamo taka poročila, ko vidimo zale mladenke mrtve.

Kot sem že omenil, bi morali

Edmund F. Toland, pravni svetovalec kongresnega odseka za mornarične zadeve.

biti taki bolniki zelo previdni, ker srčne bolezni niso igrača. V Prosveti smo čitali letno poročilo gl. tajnika, koliko smrtnih slučajev je bilo radi srčne bolezni, sploh zavzemajo skoro prvo mesto. Radi starosti bi vsi ti lahko še živeli 10 do 20 let in podpirali SNPJ. Iz tega razloga pripravim več dopisov od naših bolnikov, potem se bodo mogoče tudi naši slovenski zdravniki bolj zavzeli za stvar in dajali pojasnila in navodila, da se prepreči tako velika umrljivost radi srčne bolezni. Joseph Radelj, 686.

Konec sveta zaradi razkroja atomov

Senzacionalna napoved pariškega znanstvenika

Bazel, marca.

Profesor Jean Thibaud, naslednik Nobelovega nagradjenca Jeana Perrina na fizikalni stolici pariške Sorbonne, je te dni napovedal, da bo znanost v dveh ali treh letih toliko napredovala, da bo lahko umetno razkrajala snovi. To je napovedal na podlagi svojih uspehov v razkrajanju atomov. Če bi pa katera izmed veselejših — tako svari pariški znanstvenik — uporabljala atomske bombe za papade, bi utegnila s tem izzvati konec sveta.

Atomske bombe kot razdejalno sredstvo so po mnenju profesorja Thibauda teoretsko mogoče. V dveh do treh letih bi bile gotove. A bile bi za tiste, ki bi jih uporabljali, prav tako nevarne kakor za tiste, ki bi jim bile namenjena. Danes nihče ne ve, kako bi zavrl razkroj snovi. Predstavljamo si, pravi profesor Thibaud, veliko atomsko eksplozijo na določenem mestu. Razkroj snovi bi se izvršil s fantastično hitrostjo in pred našimi očmi bi se hiše, drevesa in ljudje, celo zemlja sama spremenili v tekoče ali plinasto stanje in izginjili. Nihče ne more predvideti, ali ne bi tako začetni razpad snovi prešel na vse stvarstvo. Morebiti je naglo izginjenje nekaterih zvezd pripisovati prav temu postopku, pravi učenjak.

Današnji znanstveniki oklevajo pred poskusi večjih umetnih razkrojev atomov samo zato, ker se boje, da ne bi takšen razkroj povzročil brezmejnega uničenja. Ne vedo namreč, ali bi se jim posrečilo preprečiti razkroj drugih atomov, ako bi jim uspelo razkrojiti en sam atom. Preden bodo takšni poskusi mogoči, mora znanost poprej preiskati mehanizem transmucije. Žet slavnih zakoncev Curiejev, dr. Joliot-Curie, je nameraval takšen poskus izvesti v srcu Sahare, a je moral svojo namero opustiti, ker bi morebiti ne izginita samo Sahara, ampak ves svet.

"Vojna je naše delo zavrla za dve, tri leta. Zdaj nimamo na razpolago dovolj energije. Izgubili smo sleherni stik s tujimi znanstveniki, posebno Američani, ki so s svojimi poskusi daleč pred nami, ker imajo dosti bolj opremljene laboratorije in razpolagajo z znanstveniki, ki so morali Evropo zapustiti."

Profesor Thibaud je prepričan, da bomo čez deset let pridobili milijone voltov z nadzorovano osvojitvijo energije, ki jo ima nekaj peščenih zrn. S pomočjo razpada atomov bodo razsvetljali in ogrevali mesta, gnaali tovarne in namakali dežele." Znanstvenik je končal z besedami:

"Upam samo, da bo človeštvo ta neznanski vir energije uporabilo sebi v prid — ne pa za strahovito svetovno razdejanje."

Pismo iz Londona

(Nadaljevanje z 2. strani.)

lard in Heloisa sta si pisala pisma, ki še danes — po devetsto letih — sloviyo kot najlepša pisma kdaj napisana med moškimi in žensko. In vendar sta jih pisala vsa — ušiva.

Pred sedmo morajo vsi prenočevalci domov, ker podzemeljska postane zdaj preveč polna in zapostvena, da ni več prostora za te goste. Nekateri se odpravijo proti izhodu, drugi se odpeljejo z vlakom proti domu. Ker nekateri pridejo od daleč v svoje podzemeljsko prenočišče. Bogve, zakaj, mogoče je tukaj več prostora, ali se počutijo bolj varne, ali jim družba bolj ugaja. Med zadnjimi, ki se odpravljajo proč, se že mešajo ženske s posodami z vodo, ki hudo diši po dizinficiranju. Vse mreže na ležiščih preobrnejo in očistijo. Stene, tla: vse pride na vrsto. In nekaj časa podzemeljske diše kot bolnice, dokler se spet ne vrne njihov posebni, zaduhli zrak.

Čudno je, kako se človek ne more privaditi pogleda na "speče človeštvo" kot to večkrat imenujemo. Če potujem proti večeru s podzemeljsko, se mi že zdi nekako domače, ko vidim prihajati ljudi s culami in se počasi utaboriti po ležiščih. Ali če potuješ tam okoli enajste ali dvanajste ponoči, te pogled znova in znova pretrese. Je ta nepregledna množica, ki napravi tak globak vtis. Kadar so časi slabši — če so zračni napadi teži — dvigala ne vozijo in moraš po stopnicah do postaje. Vse stopnice so polne: na vsaki se muči kdo, ki zaman skuša, kako bi se vlegel ali vsedel, da bi bil bolj udoben. Mala steza ob steni je prostora za potnike, ali previdni morajo biti, da ne stopijo na kako roko ali nogo, ki se je preveč stegnila v spanju. Vsi hodniki, vsi pločniki, vsa ležišča — trije drug nad drugim! — vse je polno. Najbolj različne barve in oblike in vzorci odevi so na ogled, če se komu ljubi gledati, ali vse so več ali manj umazane. Nekateri spe obrnjeni v steno, z oedejo potegnjenjo preko oči in ušes, da ne vidijo ničesar, ne siljšijo ničesar. Drugi spe z obrazom proti luči, proti mimoidočim, ne zmenijo se za nič, niti ropot vlakov jih ne

Slovenska Narodna Podporna Jedinota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR	
Vincent Calakar, predsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradishek, pomoč taj.	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich, gl. biografski	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Godina, upravitelj glasila	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Melek, urednik glasila	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
IZVRŠEVALNI ODBOR:	
Andrej Vidrič, prvi podpredsednik	796 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik	1558 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Podboy, Jr., prvi distriktni podpredsednik	Box 227, Strabane, Pa.
Camillus Zernick, drugi distriktni podpredsednik	3287 W. 65th St., Cleveland, Ohio
John Klasek, tretji distriktni podpredsednik	148 Prospect St., Oplady, Ill.
Edward Tomšic, četrti distriktni podpredsednik	823 W. 7th St., Walsenburg, Colo.
GOSPODARSKI ODBOR:	
Math Petrovich, predsednik	225 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calakar	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Olip	231 E. Prospect Ave., Glensford, Ill.
Donald J. Lotrich	1837 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan	1408 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
POROČNI ODBOR:	
John Goršek, predsednik	414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbič	1811 Muskhwa Ave., Cleveland, Ohio
Anton Shular	Box 27, Arma, Kansas
Frank Vratarič	318 Tycor St., Luzerne, Pa.
John Trebitz	Box 227, Strabane, Pa.
NADZORNI ODBOR:	
Frank Zalts, predsednik	2201 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malgal	43 Westover Ave., Peru, Illinois
Milan Medvedchak	1828 So. Arcade Ave., Cleveland, Ohio

zbudi. Otročički posebno se ti zde, da spe mirno in zadovoljno kot bi bili v najbolj udobni postelji na svetu. Včasih se maš, mali sestrici držita za roki v spanju. Včasih se otrok oklepa matere. Česa vsega ne vidiš v podzemeljski v pozni uri! Nad vsem pa vlada mir in red. Tukaj in tam se pokaže policaj s čelado. Pa ga ni nikjer potreba. Zastavni starejši moški hodi oblastno gori in doli med spečim človeštvom; nadzornik v tem zavetišču: Pa tudi on nima po navadi dosti opravka. Dokler se vsi ne spravijo spat, že, potem pa je mir do jutra. Tudi radio imajo tam na sredi, kantino, kjer si lahko kaj kupiš. Ali ob enajstih je že vse tiho, nobenega obrata več. Le za malo belo pregrado je še življenje. Tja prihajajo in od tam odhajajo bolniške strežnice. Da, prva pomoč je v službi vso noč, če bi bilo kaj potreba.

Pravijo, da se morajo vse živa bitja prilagoditi okoliščinam, če hočejo prežeti. Londončani so gotovo dokazali, da se znajo prilagoditi. Nihče jih ni povabil v podzemeljsko, ko so postajale noči nad mestom bolj in bolj peklenske. Sami so se odločili, da hočejo tam spati, sami so se tam

kratko in malo naselili za noči. Oni so zdaj po šestih mesecih že navajeni na to čudno življenje, čeprav se nas, ki le včasih zaide-mo med nje, še polasti začudenje in občudovanje: Kako le neki morejo?

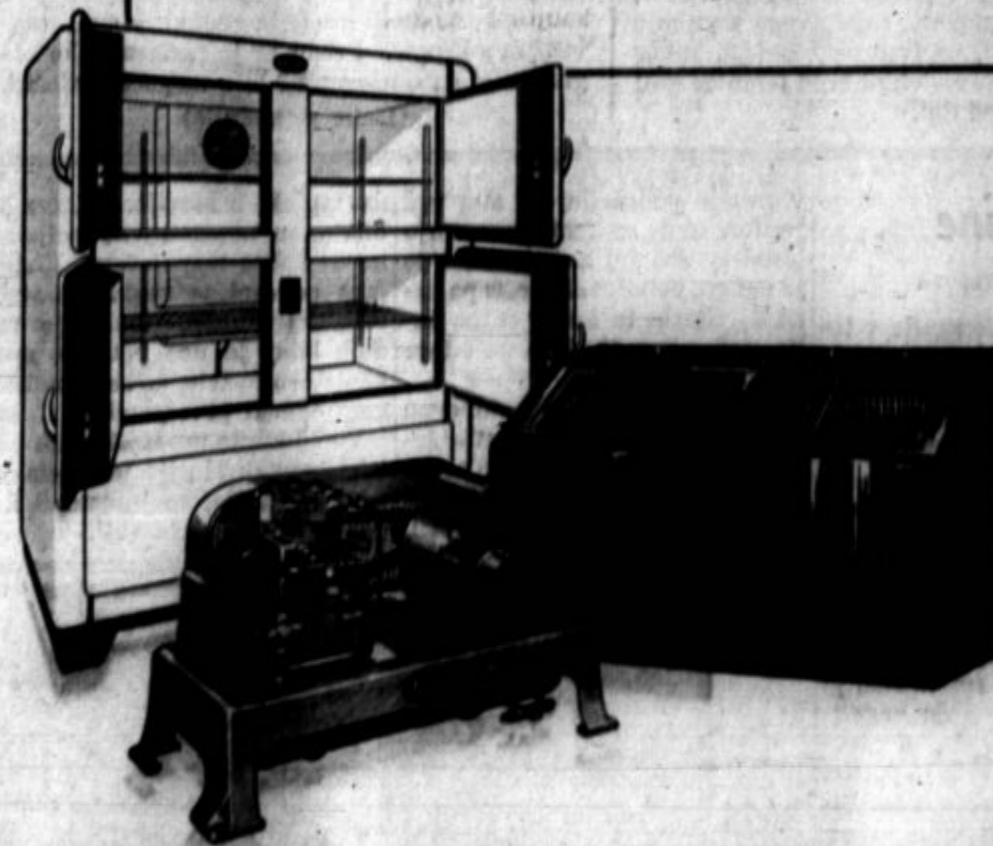
Sodišče podprlo odlok delavskega odbora

New Orleans, La. — Nadaljnja korporacija — West Texas Utilities — je dobila udarec, ko je tukajšnje federalno sodišče podprlo odlok delavskega odbora, da mora razpustiti "neodvisno" unijo. Proti tej je unija ADF vodila dolgo borbo. Odlok določa ponovno uposlitev delavcev, katere je korporacija odpustila zaradi unijskih aktivnosti, odpravo špijonaže in ustavitve protinij-ske kampanje. Isto sodišče je podprlo nekaj dni prej odlok delavskega odbora proti El Paso Electric Co.

Zasebno knjigovodstvo
— Ali si zapisuješ izdatke?
— Da, toda samo prvi teden v mesecu.
— No, a ostale tri tedne?
— Si zapisujejo moje izdatke drugi.

TRGOVCI NA DROBNO!

Ne pustite, da bi vas slaba refrigeracija oropala vaših dobičkov!

INSTALIRAJTE MODERNO ELEKTRIČNO OPREMO TAKOJ IN PRIDOBITE SI VEČJE POLETNE DOBIČKE

Imamo popolno zbirko opreme za električno refrigeracijo. Izločbene omare za shrambo . . . priročne refrigeratorje, hladilce za pijače, vodne hladilce in učinkovite nove vrste "compressor" za moderniziranje sedanje opreme.

izbiranju najboljšje opreme za vaš namen — brez stroškov ali obveznosti.

Pogoji samo \$10 naplačila. Le nekaj centov na dan po našem Meter-Matic kupnem načrtu.

COMMONWEALTH EDISON COMPANY

Telephone: RANdolph 1200

Grupa stavkarjev pred tovarno Allis-Chalmers Mfg. Co., La Porte, Ind.

POLOM

ROMAN IZ VOJNE L. 1870-71

EMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

Ena njih, ki se je preplašila, je padla in si izvila nogo; sledilo je kričanje in jokanje, cel oduren prizor, dočim so Prusi praznili zaplenjene steklenice. Ta usmiljena, ljubeča skrb kmetov za uboge vojake, gnane v jetništvo, se je razodevala korak za korakom, dočim so baje kazali napram generalom divji srd. V Douzy-u samem so prebivalci malo dni prej zasmehovali družbo generalov, ki je bila dala častno besedo in je odhajala v Pont-à-Mousson. Ceste niso bile varne za častnike; možje v bluzah in ubegli vojaki, morda dezertarji, so jih napadali s senenimi vilami, hoteči jih pobiti kakor strahopetce in podkupljence, obsedeni od tiste bajke o izdajstvu, ki je še čez dvajset let izročala vse poveljnike, kar jih je nosilo epolete, sovražstvu teh pokrajin.

Maurice in Jean sta pojedla polovico svojega kruha, in sreča jima je dala, da sta ga mogla zamočiti s par požirki žganja, ker se je nekemu vrlému najemniku vendarle udalo, da jima je napolnil steklenico. Toda kasneje se je bilo strašno spraviti zopet na pot. V Mouzonu, je bilo rečeno, da prenoče, in dasi je bila razdalja kratka, vendar se je zdel napor te poti nečuvven. Ljudje niso mogli vstati, ne da bi kričali, tako trdi so jim postali udje ob najmanjšem počitku. Mnogi, ki so jim krvavele noge, so sezuvali čevlje, da so mogli korakati dalje. Griža je divjala še vedno; eden se je zgrudil po prvem kilometru, tako da so ga morali poriniti k obcestnemu bregu. Dva sta padla nekoliko dalje pod živo mejo, kjer jih je šele na večer pobrala stara ženica. Vsi so se opotekaje opirali na palice, ki so jim jih Prusi morda iz zasmeha dovolili urezati na robu majhnega gozdička. Ostala je le še neurejena tolpa bračev, pokritih z ranami, upadlih in zasoplih.

Nasilnosti pa so se nadaljevale; tiste, ki so stopali na stran, četudi zaradi naravne potrebe, so z udarci palic podili v vrste nazaj. Eskortni oddelek na koncu kolone je imel nalogo, suvati zaostale z bajonetom naprej. Ko se je neki seržant branil iti dalje, je stotnik ukazal dvem vojakom, naj ga primeta pod pazduho in ga vlečeta dalje, dokler se nesrečnež ni vdal in stopil zopet na noge. In vzlasti on je bil najhujša muka, tisti mali, plešasti častnik z obrazom kakor za klofute, ki je zlorabljal svojo zelo pravilno francoščino v to, da je zmerjal jetnike v domačem jeziku, v suhih besedah, ki so švrkale kakor udarci korobača.

"Ah!" je ponavljal Maurice srdito, "samo da bi mogel zgrabiti tistegale in mu puščati kri, kapljo za kapljo!"

Njegova moč je bila pri kraju; jeza, ki se mu je bila vrnila, ga je delala še bolj bolnega kakor upehanost. Vse ga je tiralo do besnosti, tudi ostro petje pruskih trobent; kolikorkrat se je oglasilo, bil je v svoji nervozni razburjenosti najrajši zatulil kakor žival. Zdelo se mu je, da nikdar ne pride do konca te krute poti, ne da bi si dal razbiti glavo. Že od tega je trpel strašno, če so šli skozi najmanjšo vas, pa je videl ženske, ki so ga gledali z velikim usmiljenjem na licih. Kaj še le bo, kadar pridejo v Nemčijo, kjer se bo gnetlo prebivalstvo mest, da jih mimohodoma pozdravi s sramotilnim smehom? In predstavljal si je vagonce za živino, kamor jih bodo namašili, ves gnus in vso žalost na poti, in bridko življenje v trdnjavah, pod zimskim nebom, težkim od snegov. Ne, ne! Rajši takoj pogine, rajši tvega življenje na cestnem ovinku, na francoski zemlji, kakor da bi kdovekje tam v globini črne temnice gnil nemara cele mesece dni.

"Poslušaj," je dejal s tihim glasom Jeanu, ki je korakal poleg njega, "kmalu pridemo skozi gozd — tam jo ubereva z enim skokom med drevje. Belgijska meja ni daleč, nekoga že najdeva, ki naju popelje tja."

Jeanu, ki je bil jasnega in hladnega duha, je prešinil trepet kljub ogorčenju, ki je naposled tudi njega sililo misliti na beg.

"Ali si blazen! Streljali bodo, in potem je po naju obeh."

Toda Maurice je zamahnil z roko, češ, da jih nemara ne zadenejo, in tudi če bi jih, da je naposled vseeno.

"Dobro," je nadaljeval Jean, "toda kaj bo z nama potem, ko pa tičiva v uniformah? Saj vidiš, da je okolica polna pruskih straž. Morala bi imeti vsaj druge obleke... Prenevarno je, mali moj, nikdar ti ne dovolim storiti takšno brezumnost."

In moral ga je držati nazaj; prijel ga je za roko in ga stiskal k sebi, kakor da se opirata drug na drugega, medtem pa ga je miril dalje, s svojim odurnim, obenem pa ljubečim obrazom.

V tem trenutku so se zaslišali za hrbotom šepetajoči glasovi; pogledala sta nazaj. Bila sta Chouteau in Loubet, ki sta zjutraj obenem z njima odšla z Igeskega polotoka, in katerih sta se dotlej ogibala. Zdaj sta jima hodila obadva za petami. Chouteau je moral slišati Mauriceve besede in njegov načrt o begu skozi hosto, kajti sprejel ga je za svojega. Zamrmral jima je za vratom:

"Poslušajta, midva sva z vama. Popihati jo, to je prekrasna misel. Že več tovarišev je odšlo k vragu; saj se vendar ne bomo dali vlačiti tja do dežele teh prascev kakor psi? ... Kaj? Malo svežega zraka, to bi bilo nekaj za nas štirii!"

Maurice se je iznova razvnel, in Jean se je moral okreniti in reči izkušnjavcu:

"Če se ti mudi, teci naprej... Česa pravzaprav še čakaš?"

Pred jasnim pogledom korporala se je Chouteau nekoliko zmedel. Ušel mu je pravi vzrok njegovega prigrvarjanja:

"Bogme! Ako smo štirje, pojde laglje... Enemu ali dvema se gotovo posreči uiti."

Takrat je Jean odločno odkimal z glavo in odklonil enkrat za vselej. On ni zaupal temu gospodu, kakor ga je imenoval; bal se je kakršnegakoli izdajstva. Moral je porabiti ves svoj vpliv pri Maurice, da mu zabrani vdati se izkušnjavi, kajti ravno zdaj se je nudila prilika, ker so korakali mimo majhnega, zelo zaračunega gozda, ki ga je ločila od ceste samo ravnica, obrobljena z grmičjem. Zdirjati v galopu čez to polje in izginiti v goščavi — ali to ni pomenilo rešitev?

Loubet dotlej ni govoril. Njegov nos je nemirno vohal po zraku in živahne oči tega spretnega fanta so prežale na ugodno minuto v trdnem storjenem sklepu, da ne pojde prhnet v Nemčijo. Lahko se je zanašal na svoje noge in na svojo vztrajnost, kar vse mu je še zmerom pomoglo iz akripecv. In mahoma je storil svoj sklep.

"Ah, vraga, dovolj mi je, jaz jo odkurim!"

Z enim skokom je planil na bližnje polje, Chouteau pa je storil še tisti hip po njegovem zgledu in dirjal ob njegovi strani. Takoj sta se spustila dva vojaka od pruskega spremstva za njima, ne da bi prišlo le enemu na um, ustaviti jih s kroglo. Prizor se je razigral tako naglo, da si ga od kraja ni bilo mogoče razložiti.

(Dalje prihodnjič)

Ura nemščine

Marija Staretova

Vsa vas je bila že zavita v temo, ko je stopal mladi Piber proti gostilni. Bil je pustni torek, on pa človek bolj zase. Odkar je bil prevzel domačijo, se je počutil mnogo starejšega in le redkokdaj je zaplesal z domačimi dekleti, ki so ga obletavala kakor čebelice cvetico. Ni čuda. Lep grunt, še lepši pa fant z očmi kakor tajinstveno jezero — katera bi se mu upirala! A Piber je bil vsakozki resen. Rad je občudoval lepe, cvetoče nagelne na dekljkih oknih, a ženskam ni zaupal. Preveč je poznal svet in še bolj samega sebe. Bil je zgrajen po svoji volji in sovražil je že samo misel biti priklenjen na človeka, ki bi bil morda nesposoben, urediti samega sebe. Po denarju pa ni hlepel in tako je marsikatero dekle ob jasnem luninem svitu, ko je fant z drugimi pohajkoval po vasi, zaman drhtelo za njim. Nobena ni imela čarobne moči, pridobiti si njegovo srce.

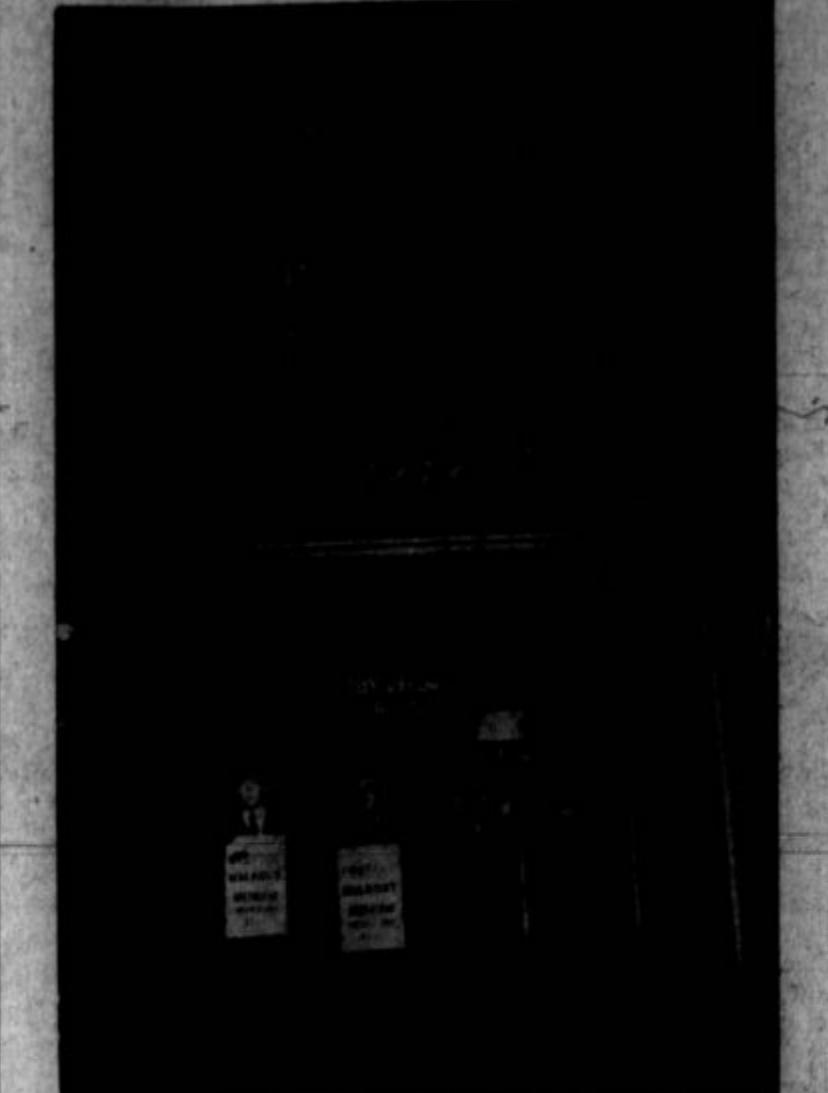
V gostilni je našel veselo družbo. Sosed Košir in Pibrov stric sta ga klicala k mizi. Tako se je prvič seznanil z Marijo, Koširjevo bodočo ženo. Doslej jo je samo nekajkrat videl na cesti, ko je šla nakupovat v trgovino. Vse, kar je vedel o nji, je bilo bore malo. Da se je zatekla iz mesta

v zatišje podeželja, da zna več jezikov in da se kani Košir z njo oženiti. Pri tej zadnji misli jo je nehote pomlival. Košir pa zakon! Skoda te inteligentne žene zanj, zakaj ji nihče ne odpre oči?

Izza zapečka se je neumorno oglašala harmonika in pustne šeme so neutrudljivo rajale sredi prostrane sobe. Vse je bilo veselo in mladi Piber se je odločil,

da zapeše z Marijo. Zabava je bila tako neprisliljeno prijetna in vsi dobro razpoloženi. Koširjeva nevesta je znala duhovito zabavati omizje. Nič niso vedeli, kdaj je ura potekla, spogledali so se šele, ko se je za hlevom oglašil prvi petelin.

Popoldne je pri Koširjevih nekdo potrkal. Marija je sedela za mizo in pisala, ko je vstopil Piber in veselo pozdravil.

Člana unije Amalgamated Assn. of Motor Coach Employees piketirata postajo avtobusne družbe Pennsylvania Greyhound Lines v New Yorku.

"Kako se počutite?" je pobral.

"Hvala, dobro. In vi?"

"Tudi dobro", je smeje se odvrnil. Z dvorišča je prišel Košir in se spustil s fantom v pogovor o gospodarstvu. Marija se ni več brigala zanj in je pisala dalje.

"Veste, gospodična, zakaj sem prav za prav prišel," se je nenaadno obrnil k nji, in ko je videl njen vprašujoči pogled, je brez zadrege bleknil: "Da bi me naučili nemščine." Hotela je nekaj reči, pa je hitro povzel: "Nekoliko še znam iz šole, toda to je pre malo. Saj ne zahtevam zastojnjo truda od vas."

Šlo ji je na smeh, vendar je na njenem čelu opazil gube. Ne da bi pogledala Koširja, je dejala: "Obzalamem, gospod Piber, toda s tem ne bo nič. Jaz grem namreč že v nekaj dneh odtod. Sicer pa," se je nasmehnila, "saj ne veste, koliko nemščine znam. Do danes nisem še nikogar ničesar učila."

"Slišal sem, da ste na Nemškem rojeni," je odvrnil in šele zdaj je opazil čudno, napeto razmerje med njim in gospodarjem. Pa ne, da bi...?

Košir se je z izgovorom izmuznil skozi vrata. Fant ni vedel, kaj naj reče.

"Se čudite temu?" ga je vprašala.

"Zakaj odhajate?" je prezrl njeno vprašanje in jo pozorno gledal.

"Zakaj?" Njen pogled je splaval skozi okno v srečno naravo. "Odhajam pač iz te vasi, kjer sreče zame ni," je pesniško dodala z bežnim smehljajem okrog ust.

Mladi posestnik je uganil, za katerim grmom zajec tiči. In sam ni bil na jasnem, zakaj se mu je tako dobro zdelo.

"Potem mi vsaj te dneve, dokler ste še tu, posvetite kakšno urico pouka. Zame je vsaka minuta znanja dragocena. Saj se človek celo življenje samo uči."

"To vam rada ugodim, ker tudi meni ne škodi vaja v tujem

jeziku. Evo, tu je knjiga, lahko kar pričneva. Sedite vendar."

Sedel je nasproti njej in poslušal, ko je jela čitati. Pri vsakem stavku je umolknila in mladi Piber je moral vse prevesti.

Tako je šlo devet dni. Vsak dan je prišel ob isti uri. Točno. Vedno je prinesel seznam prevedenih besed s seboj. In se je pridno učil. Menjaje sta čitala in se smejala, če je slučajno pri izgovorjavi ustrelil kozla. Ko sta se s tem utrudila, sta prešla na svetovne homatije, razpravljala o vsem mogočem in obravnavala politiko vseh držav. Navadno se je Piber pri teh razgovorih tako razživel, da so njegove že itak lepe oči dobile globok sijaj kakor zvezda na večernem nebu in rdečica je pobarvala njegovo nežno lice.

Marija ga je občudovala. Nikdar ne bi bila verjela, da se za tem nežnim bitjem skriva tako visoka inteligenca, taka uravnovešenost in tolikšna jeklena volja. To ji je silno ugajalo in nekoga dne mu je rekla: "Priznati moram, gospod Piber, da sem tu pogrešala ljudi, s katerimi bi lahko pošteno pokramljala o čemer koli že. To je sicer duševna hrana, toda jako potrebna zdravemu človeku."

"Tega mišljenja sem tudi jaz. Rojen sem v tej vasi, pa se menda z nikomur nisem toliko pomenil ko zdaj z vami. Ljudje vedno samo za zemljo in samo za njo živijo. Kaj pametnega se z njimi ni mogoče pomeniti."

Bil je silno zadovoljen sam s seboj. Poleg nemščine se je naučil nemoteno opazovati in spoznavati njen značaj. Njene lastnosti so bile njegove. Vesel je bil, ker je našel v nji samega sebe.

In ona? Prve dneve pouka so jo kratkočasile v njeni razdvojenosti. V njegovi navzočnosti je za hip pozabila svoje razočaranje nad Koširjem, katerega je bila gola brezilčnost. Poleg tega je bil mož na dve plati. Za hrbotom jo je varal. Ranil je njeno čast, toda ponos ji je ostal.

Našla je bila službo in odšla bo iz te hiše, iz te vasi.

Danes je zadnji dan pouka... Gledala je skozi okno in videla učenca, ki hiti k njej. Danes zadnjikrat ga bo videla in govorila z njim. Škoda!

Ko je vstopil, je našel svojo učiteljico kakor vsak dan za mizo, s knjigo v roki. Toda danes je bila raztresena in beseda ji ni šla prav z jezika. Vprašal jo je po vzroku. Tedaj je napovedovala svoj odhod in je prekinila pouk. Njega ni vrglo iz ravnotežja. Še smejal se je, ko jo je vprašal: "Čujte, ali vi verujete v čudeže?"

"Zakaj vprašujete?"

"Tako. Mislim na čudež, ki bi vas rešil skrbi za vsakdanji obsto."

Ironično se je nasmehnila: "Ne, v tak čudež ne verjamem. Smola se me drži vse življenje in se me bo držala."

pa itak ni pričakovala od občutka, ki je sama vedela zanj. Tedaj jo je mladi Piber burno objel in poljubil na usta. "Zapomni si, da te ljubim, in veruj v čudež, ki se je zgodil v teh dneh. Ni mi bilo do nemščine, do tega mi je bilo, da te v dušo spoznam. Uvidel sem, da sva enega kova, zato boš šla skozi življenje z menoj. Drži?" Marija ga je poljubila na oči, ki so žarele ko zvezde na večernem nebu.

HUMOR

V podeželski restavraciji

Plačilni: Oprostite, gospod, tu pri mizi sta sedela malo prej starejši gospod z dečkom. Ali veste, kam sta izginila?

Gost: Starejši gospod je med čakanjem na obed umrl, deček pa sedi pred vami.

Izreki

Znak velike družabne uglednosti je, če znaš urediti vse tako, da se družba počuti pri tebi kakor doma, čeprav želiš, da bi je ne bilo k tebi. — Najlažji način povzpeti se po družabni lestevici je, če imaš na vrhu svojega strica. — V uglajeni družbi ti največ koristi, če veš, kako se zeha z zaprtimi usti.

Angleški pesnik John Dryden je bil tako zatopljen v svoje knjige, da je svojo ženo zanemarjal. Nekega dne mu je žena potožila: — Rada bi bila knjiga, da bi se potem bolj zanimal zame. — No, dušica, če bi bila koledar, bi ne imel nič proti temu, — je odgovoril Dryden.

— Koledar? Zakaj pa baš koledar?

— Ker bi dobil vsako leto družgega, je odgovoril Dryden.

Schiller se je v svoji mladosti učil brenkati na harfo. Ko se je nekega dne vadal pri odprtem oknu, je zaklical nanj sosed skozi okno nasproti stoječe hiše: — Gospod Schiller, vi igrate na harfo kakor bi igral David, samo ne tako dobro.

— Vi pa govorite kakor Salomon, samo ne tako pametno — se je odrezal Schiller.

Domači cirkus
Andrejček: Stričko, kaj res veš, kaj imaš doma?
— Ne, sinko moj!
— Cirkus.
— Kako to?
— Včeraj, ko je prišla mama od vas in od tete je mama povedala, da takoga cirkusa še ni videla.

Tožave
— Ste vzeli zdravilo pred njem?
— Ne, gospod doktor, prej sem pozabil, potem ko ga hotel vzeti, sem pa že spal.

V gledališču
Dama v loži svoji prijateljici: Ta altistka poje čisto dobro. Prijateljica: Beži no, to se samo zdi, saj sploh nima glasu.
— Kaj pa pravite vi, gospod inženjer?
Inženjer, ki je v loži drugo: — E, hm, popolnoma se strinjam z obema damama.

Izkušena mati
Mati se poslavlja od prave poročene hčerke, ki odhaja ženitovanjsko potovanje. Poba bi hčerko in zeta ter prav: Tu tujta srečno in vrnita se oba!

Med prijateljicami
— Edvard je dober fant, razumeti ga je treba.
— Nimam rada ljudi, ki hrim je potrebno navodilo za uprabo.

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VRA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P. I. TISKOVINE NARODA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. — Cene zmerno, unijsko delo prve vrste.
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2857-59 S. LAWNDALE AVENUE . CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali naročnico \$1.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri sestavljanju \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vsaka družina, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vasa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdaj, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: — Vselej kakor hitro kateri teh članov prenosa biliti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, dođe moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupo naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. dravne in Kanado \$6.00	Za Ciscro in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 5.00
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 4.50
4 tednike in..... 1.80	4 tednike in..... 4.00
5 tednikov in..... nil	5 tednikov in..... 3.50

Za Evropo je \$9.00
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveta, list, ki je vasa lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino na list Prosveta vsoto \$.....

1) Ime..... Čl. družine št.
Naslov.....
Ustavite tednik in ga priložite k moji naročnini od naslednjega člana moje družine:
2)..... Čl. družine št.
3)..... Čl. družine št.
4)..... Čl. družine št.
5)..... Čl. družine št.

Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Skupina beguncev na delu v koncentracijskem taborišču pri Le Vernou, Francija.